

ИЗВАДОК ОД ЗАКОН ЗА ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Кофинансирање и партиципација на студиите

Член 87

Јавен универзитет, на предлог на единица на универзитет може да воведи партиципација на трошоците на студирање за бројот на студентите чие финансирање се врши во рамките на бројот на студентите чие образование се финансира од Буџетот на Република Македонија според мерилата и критериумите за финансирање од членот 83 став 1 алинеја 3 на овој закон и утврдениот износ на средства за партиципација, по претходна согласност на Владата на Република Македонија.

Студентите ја плаќаат партиципацијата во еднакви рати пред почетокот на секој семестар.

Високообразовната установа **нема да наплатува партиципација** за:

- деца без родители,
- лица од прв и втор степен на инвалидност,
- воени инвалиди и
- лица растени во домови за напуштени деца.

Средствата за партиципација на овие лица ќе се покриваат од Буџетот на Република Македонија.

Јавен универзитет, во рамките на бројот на студентите определен со конкурсот може да воведи кофинансирање на трошоците за студирање за студентите чие образование не се финансира од Буџетот на Република Македонија, по претходна согласност од Владата на Република Македонија.

Студентот кој не ги исполни условите утврдени со правилата на студирање, утврдени во статутот на јавен универзитет, ги сноси трошоците на школување чие финансирање не се врши од Буџетот на Република Македонија за време и на начин утврден во статутот на универзитетот.

Програми за стручно и професионално усовршување

Член 100

Универзитетите и високите стручни школи можат да организираат различни програми на стручно, односно професионално усовршување имајќи го предвид **концептот за доживотно учење**. Таквите програми се организираат заради усовршување, дополнување, продлабочување и осовременување на знаењето и не се сметаат за студии во смисла на овој закон. По завршување на програмите за стручно, односно професионално усовршување се стекнува потврда, односно сертификат кој го издава универзитетот односно високата стручна школа. Учесниците во формите за стручно, односно професионално усовршување немаат статус на студенти.

Формите за стручно, односно професионално усовршување и другите услови за нивното организирање, како и правата и обврските на лицата кои ги посетувале се уредуваат со општ акт на универзитетите и нивните единици, согласно со статутот на универзитетот, односно на самостојната висока стручна школа.

Покрај програмите за стручно, односно професионално усовршување универзитетот и неговите единици, односно високата стручна школа можат да организираат и различни облици на неформално учење како курсеви, летни и зимски универзитети, школи, работилници и слично, ако тоа не влијае на изведувањето на студиските програми за стекнување на високо образование.

Услови и начин на запишување на студии

Член 108

На прв циклус универзитетски и стручни студии може да се запише лице кое положило државна матура или меѓународна матура.

Ако на конкурсот за запишување студенти на прв циклус универзитетски и стручни студии во првиот уписан рок не се јави доволен број кандидати кои ги исполнуваат условите од ставот 1 на овој член, право на упис на прв циклус студии можат да имаат и лицата кои положиле училишна матура во гимназиско образование или завршен испит по завршено соодветно стручно средно образование со четиригодишно траење.

На прв циклус универзитетски студии од областа на уметностите може да се запише лице кое положило државна матура, меѓународна матура или училишна матура во уметничко образование.

Запишувањето на студии се врши врз основа на јавен конкурс кој го објавува универзитетот, односно самостојната високообразовна установа кој ги реализира студиите најмалку пет месеца пред започнувањето на наставата.

Конкурсот за упис содржи: име на високообразовната установа и негова адреса, назив на студиската програма, место на изведување на студиската програма, времетраење на студиите, услови за упис, предвиден број на слободни места за запишување, постапки и рокови за пријавување и за изведување на уписот.

Универзитетот, односно самостојната висока стручна школа ја утврдува постапката за селекција на кандидатите за упис на начин кој гарантира рамноправност на сите кандидати без оглед на раса, боја на кожа, пол, јазик, вера, политичко или друго уверување, етничко, национално или социјално потекло, имот, раѓање, општествена положба, инвалидност, сексуална ориентација и возраст.

Универзитетот, односно самостојната висока стручна школа ги утврдува критериумите врз основа на кои се врши селекцијата и изборот на кандидатите за упис.

За јавна високообразовна установа конкурсот го објавува универзитетот на начин определен со статут и по претходна согласност на Владата на Република Македонија.

За приватна високообразовна установа конкурсот го објавува високообразовната установа на начинот утврден со нејзиниот статут.

Универзитетот, односно самостојната висока стручна школа одлучува кои наставни програми за средно образование се соодветни за упис на одделни академски или стручни студии.

По исклучок, под услови кои ги утврдува високообразовната установа на студии можат да се запишат и лица без претходно завршено соодветно образование, ако станува збор за исклучително надарени лица за кои може да се очекува дека и без завршено претходно образование успешно ќе ги завршат студиите.

На студиски програми од втор циклус на универзитетски студии може да се запише лице кое завршило соодветни студиски програми од прв циклус.

Универзитетот и неговите единици утврдуваат кои студии се соодветни за упис на одделни студиски програми од втор циклус, како и условите за упис на кандидатите кои имаат завршено други студиски програми.

Лицето кое завршило стручни студии може да се запише на академски студиски програми од втор циклус ако тоа е предвидено со акт на универзитетот и неговите единици кои ги спроведуваат тие студии, односно самостојната висока стручна школа при што, за запишување може да се пропише полагање на диференцијални

испити.

На докторски студии може да се запише лице кое завршило соодветни студии од втор циклус. Универзитетот може да постави и други услови за упис на докторски студии.

Странските државјани се запишуваат на студии под исти услови како и државјаните на Република Македонија, освен под условите утврдени во ставовите 1, 2 и 3 на овој член, но може, во согласност со одлуките на надлежните државни органи или високообразовната установа, од нив да се бара плаќање на дел или полна цена за студиите. На странските државјани може да им се ограничи или ускрати уписот ако станува збор за студии кои се однесуваат на воено или полициско образование или студии кои се од интерес за националната безбедност.

Почеток и завршување на студиска година

Член 111

Студиската година почнува на 15 септември, а завршува на 14 септември следната година и се дели на два семестри, зимски и летен или на три семестри, со можност наставата да се остварува во циклуси. Почетокот и времетраењето на наставата по семестри се определува со статутот на универзитетот, односно самостојната високообразовна установа.

Проверка на знаењето

Член 114

Проверката на знаењето на студентот, по наставните предмети, се врши континуирано во текот на наставно-образовниот процес и се изразува во поени. За исполнувањето на обврски за полгање на испитот (по делови или во целина) студентот може да оствари најмногу 100 поени или да добие позитивна оценка која се изразува до 10 (десет), при што оценката 5 (пет) означува недоволен успех.

Проверката на знаењето по одделни наставни предмети се врши на начините определени во студиската програма и во роковите утврдени со статутот на високообразовната установа.

Универзитетот, односно самостојната висока стручна школа го утврдува начинот на проверка на знаењето и полгањето на испитот.

Завршното оценување задолжително се запишува во индексот или во некој друг документ и во пријавата за завршно оценување.

Просечниот успех на студентот претставува аритметичка средина на оценките од завршното оценување по сите наставни предмети во текот на студиите, вклучувајќи го и завршниот испит.

Приговор заради оценка од проверка на знаењето

Член 115

Студент, во рок од 24 часа, може да поднесе приговор до деканот односно директорот на високообразовната установа, ако не е задоволен од завршното оценување, односно од оценката, или ако смета дека испитот не е спроведен во согласност со овој закон и со правилникот на високообразовната установа, односно

статутот на самостојната висока стручна школа.

Ако деканот утврди дека се исполнети условите од ставот 1 на овој член,

наставникот ќе ја преиспита оценката од завршното оценување. Ако наставникот не ја преиспита оценката што ја утврдил, студентот испитот го полага пред тричлена комисија составена од наставници од исто или сродно наставно-научно подрачје, во наредните 24 часа, наредниот работен ден.

По барање на студентот му се овозможува да го повтори завршното оценување за повисока завршна оценка по наставен предмет во период од најмногу четири месеца од полагањето.

Глава единаесетта **СТУДЕНТИ** **Статус на студент** **Член 149**

Статусот на студент, а со тоа и член на академската заедница се стекнува со запишувањето на прв, втор и трет циклус на студии на универзитет, односно на самостојна високообразовна установа.

Статусот на студент се докажува со студентска легитимација.

Права и обврски на студентот **Член 150**

Студентот има право на:

- квалитетни студии и образовен процес како што е предвидено со студиските програми,
- слободно искажување на мислење и ставови во текот на наставата и другите активности на високообразовната установа,
- право на изјаснување за квалитетот (оценување) на наставата и наставниците,
- редовно студирање и статус на редовен студент и право на вонредно студирање и статус на вонреден студент,
- редовно да напредува, да се образува и да го заврши студирањето под услови кои важеле при уписот,
- запишување и образование под еднакви услови утврдени со закон, статут и студиска програма,
- учество во управувањето со високообразовната установа согласно со овој закон и статутот на високообразовната установа,
- заштита на своите права и должности пред органите на високообразовната установа и
- заштита на личноста на студентот од злоупотреба и на неговото достоинство.

Студентот има право и да:

- може да напредува и да ги заврши студиите за пократко време отколку што е предвидено со студиската програма,
- студира истовремено на повеќе студиски програми од различни специјалности и да изучува дополнителни курсеви,
- ги продолжи студиите на друга високообразовна установа ако високообразовната установа на која е запишан престане со работа,
- ги користи библиотеката и базите на податоци, просторот, опремата (учебните помагала), софтверот и друга научна и стручна инфраструктура на универзитетот и неговите единици, односно на самостојната високообразовна установа,

- учествува во научно-истражувачката и стручната дејност при што му се гарантираат авторски, пронаоѓачки и слични права и награди,
- избира и да биде избран како претставник на студентите во органите на високообразовните установи,
- користи услуги на студентскиот стандард (сместување, исхрана, здравствена заштита и друго), градски и меѓуградски превоз според условите утврдени со закон од вршителите на соодветните дејности,
- ги користи универзитетските објекти за спортска и културна дејност,
- преминува од една на друга високообразовна установа, односно од едни на други студии и при тоа да ги користи погодностите на кредит системот,
- учествува на работата на студентските организации,
- учествува во формите на организирање на студентските организации утврдени со статутот на универзитетот,
- ги продолжи студиите што ги прекинал под услови определени со статутот на високообразовната установа,
- користи распуст не помалку од 60 дена во рамките на една календарска година,
- добива државни или други стипендии или да користи финансиски кредит за издршка за време на школувањето,
- остварува соработка со студентите во земјата и во странство и
- остварува и други права согласно со закон и со статутот на високообразовната установа.

Студентот има обврска да:

- ги исполнува задачите пропишани во студиските програми,
- ги почитува одредбите од овој закон, статутот на високообразовната установа и другите правни акти на внатрешното уредување,
- ги применува решенијата на органот на управување, ректорот, односно директорот на самостојната високообразовна установа и
- да дејствува во согласност со студентскиот етички кодекс кој го подготвува и одобрува високообразовната установа во согласност со студентското претставување.

Студентите на сите степени на високо образование кои се без родители, слепи, глуви, инвалиди од прва и втора група, мајки со деца до шест годишна возраст и хоспитализираните имаат право на посебни погодности утврдени со статутот на високообразовната установа.

Правата од ставовите 1 и 2 и обврските од ставот 3 на овој член, студентот на високообразовната установа ги остварува во обем и според условите утврдени со закон и статутот на високообразовната установа.

Заради заштита на правата на студентите на секој универзитет се формира студентски правобранител. Надлежноста, изборот и работата на студентскиот правобранител се утврдува со статутот на универзитетот.

Паралелно студирање **Член 151**

Студент може да студира на повеќе студиски програми (паралелно студирање), по интердисциплинарни или индивидуални студиски програми на една или повеќе високообразовни установи.

Начинот и условите за студирање од ставот 1 на овој член, поблиску се уредуваат со статутот на високообразовната установа.

Премин од едни на други студии Член 152

Во текот на студиите, студентот може да премине од една на друга студиска програма или од една на друга високообразовна установа, под услови утврдени со студиската програма, односно статутот на високообразовната установа

на која студентот преминува.

Студентот кој бил запишан на високообразовна установа која престанала со работа има право да ги продолжи студиите на иста или сродна високообразовна

установа под условите утврдени со овој закон и статутот на високообразовната установа на која ги продолжува студиите.

Правила на студирање Член 153

Со статутот на универзитетот, односно на самостојната високообразовна установа, а поблиску со правилата на единица на универзитетот, односно со статутот на самостојната високообразовна установа поблиску се регулираат постапките и правилата особено за:

- студентскиот календар,
- уписните постапки,
- испитниот режим,
- напредувањето, инклузивно со условите за побрзо напредување,
- завршување на образованието,
- преминувањата помеѓу студиските програми,
- повторувањето на годината, односно условното напредување,
- продолжувањето на студиите по прекинувањето,
- паралелно, интердисциплинарно и индивидуално студирање и
- признавање на испитите и другите студиски обврски положени на различни високообразовни установи.

Со статутот на универзитетот, односно на самостојната високообразовна установа покрај работите од ставот 1 на овој член, се уредува и:

- видот на документите кои му се издаваат на студентот врз основ на евиденцијата определена со овој закон,
- постапката за заштитата на правата на студентите,
- органите надлежни за водење на постапките и одлучувањето,
- дисциплинската одговорност и права и должностите на студентите во дисциплинската постапка и
- други правила поврзани со правата и должностите на студентите.

Престанок на статусот на студент Член 154

На студентот му престанува статусот на студент во високообразовната установа според условите и постапката утврдени со статутот на високообразовната

установа. Статусот од ставот 1 на овој член престанува, ако студентот:

- дипломира,
- не ги заврши студиите во рокот утврден со закон и статутот,
- не го исполни условот за упис во повисока година во роковите утврдени

со статутот и правилата,
- се испише и
- е исклучен.

Статусот од ставот 1 на овој член може да биде обновен според постапката утврдена со статутот на високообразовната установа, освен ако статусот не престанал со трајно исклучување. Трошоците за обновување на статусот ги поднесува студентот.

Дисциплински мерки Член 155

За повреда на должностите и за неисполнување на обврските, на студент на додипломски студии може да му се изрече дисциплинска мерка опомена, јавна опомена и исклучување.

Дисциплинската мерка исклучување се применува за учебната година во која е изречена.

Дисциплинските мерки ги изрекува комисијата за дисциплински мерки на соодветната високообразовна установа.

Во составот на дисциплинската комисија еден член делегираат студентите на високообразовната установа на која е запишан студентот.

Со статутот на универзитетот односно статутот на самостојната висока стручна школа се определува составот на дисциплинската комисија, начинот и постапката за утврдување на дисциплинската одговорност, мерките и условите под кои дисциплинската мерка се изрекува и правото на заштита на студентот.

Постапката за дисциплинската одговорност се спроведува врз начелото на праведност и сослушување од страна на комисијата за дисциплински мерки.

Учеството на студентите во управувањето Член 156

Студентите учествуваат во управувањето со високообразовните установи преку претставниците кои ги избираат во студентскиот парламент на универзитетот, односно на самостојната високообразовна установа, студентскиот интеруниверзитетски парламент, во органите на високообразовните установи, преку формите на самоорганизирање или на друг начин според условите утврдени со закон и статутот на високообразовната установа.

Студентскиот парламент на универзитетот, односно на самостојната високообразовна установа и студентскиот интеруниверзитетски парламент им овозможуваат на студентите остварување на заедничките интереси како партнери во процесот на високото образование.

Учеството на студентите во органите на универзитетот, односно на самостојната високообразовна установа, во студентскиот парламент, прашањата за

кои рамноправно одлучуваат, бројот, начинот на избор и другите прашања од значење за остварување на нивните права се уредуваат со статутот на универзитетот и правилата на единиците на универзитетот, односно со статутот на самостојната високообразовна установа.

Учеството на студентите во интеруниверзитетскиот парламент, прашањата за кои рамноправно одлучуваат, бројот, начинот на избор и другите прашања од значење за остварување на нивните права, поблиску се уредуваат со статутот на интеруниверзитетскиот парламент.

Член 180

Високообразовните установи ги воведуваат студиските програми за високо образование и студиските програми за усовршување според овој закон постепено најдоцна до студиската 2009/10 година. Со воведувањето на студиските програми според овој закон и со конкурсот не можат да се запишуваат студиски програми кои не се усогласени со овој закон.

Студентите запишани според студиските програми до денот на влегувањето во сила на овој закон можат да ги завршат студиите под услови кои важеле при уписот, но најдоцна во рокот определен за изведување на студиската програма, продолжен за две години, а студиите на високите стручни школи до истекот на студиската 2009/2010 година.

Студентите од ставот 2 на овој член кои имаат право на повторување и заради постепеното воведување на новите студиски програми, не можат да ја повторуваат годината по студиските програми според кои се запишале, го продолжуваат и завршуваат студирањето по новите студиски програми.

Одредбите од овој закон со кои се уредуваат циклусите на високото образование и студиските програми можат да се применуваат со конкурсот за упис во учебната 2008/09 година.

Член 181

На студентите кои дипломирале според студиски програми до денот на влегувањето во сила на овој закон, при упис во новите двегодишни магистерски студиски програми со исто или слично стручно подрачје по правило им се признаваат студиските обврски во висина од најмногу 60 кредити.

На студентите кои дипломирале според студиски програми до денот на влегувањето во сила на овој закон, при упис за занимања регулирани со директивите на Европската унија и се вреднувани со 300 кредити или повеќе, имаат

право на упис на докторски студиски програми според услови утврдени со овој закон и статутот на високообразовната установа.

На студентите кои дипломирале според студиски програми до денот на влегувањето во сила на овој закон според студиски програми со кои стекнале специјализација, ако нивното заедничко студирање не траело најмалку пет години, при упис во студиските програми од трет циклус се определуваат дополнителни студиски обврски во опсег од 60 кредити.

На студентите кои дипломирале според студиски програми до денот на влегувањето во сила на овој закон според студиски програми за стекнување на магистер за докторскиот студиски програм им се признаваат студиски обврски во износ од 60 кредити.

Член 182

На лицата кои до 31 декември 1996 година се здобиле со диплома или други исправи за високо образование, последипломски студии и докторат на науки стекнати на подрачјето на поранешна Социјалистичка Федеративна Република Југославија, им се признава висока стручна подготовка, стручен назив специјалист, академски степен магистер, односно научен степен доктор на науки, согласно со одредбите на овој закон.

ИЗВАДОК ОД СТАТУТ НА УКИМ

ВИСОКООБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Општи одредби

Член 216

На Универзитетот се организираат студии во три циклуси-степенени во согласност со Болоњската декларација.

По завршување на студиите од став 1 на овој член, лицето се стекнува со соодветна квалификација, согласно со националната и со европската рамка на квалификации на високото образование.

Член 217

Студиите на Универзитетот се остваруваат врз основа на акредитирани студиски програми и според правилата за студирање базирани врз европскиот систем за пренос и акумулација на поени (ECTS - European Credit Transfer and Accumulation System).

Член 218

Бројот на стекнати ЕКТС кредити/поени претставува квантитативна мерка на работа и активности неопходни за успешно завршување на студиите.

Доспајноси на високо образование на Универзитетот

Член 219

Универзитетот обезбедува пристап до студиските програми на Универзитетот под еднакви услови и селекција на кандидатите за упис, врз принципот на рамноправност на сите кандидати, без оглед на раса, боја на кожа, пол, јазик, вера, политичко или друго уверување, етничко, национално или социјално потекло, имот, раѓање, општествена положба, инвалидност, сексуална ориентација и возраст.

Права на странски државјани

Член 220

Странските државјани можат да се запишуваат на студии на Универзитетот.

Условите се утврдуваат со акт на Сенатот.

Странските државјани плаќаат полна цена за студиите.

***Запишување на лица кои не завршиле еднакво образование во
странство***
Член 221

Право за запишување на трите циклуси универзитетски студии имаат и лица кои не завршиле еднакво образование во странство.

Оценка за исполнување на условите за запишување, односно подобност на стекнатото образование во странство за продолжување на образованието, за секој кандидат посебно, врши соодветна комисија на Универзитетот, односно на единицата.

По извршеното вреднување на стекнатото нееднакво образование во странство, комисијата донесува одлука со која:

- се утврдува дека кандидатот ги исполнува условите за запишување, односно за продолжување на универзитетските студии;
- се утврдува дека кандидатот е потребно да полага диференцијални испити, односно делови од предметни програми;
- се утврдува дека кандидатот не ги исполнува условите за запишување, односно за продолжување на универзитетските студии.

Почеток и завршување на студиска година
Член 222

Студиската година почнува на 15 септември, а завршува на 14 септември следната година и се дели на два семестра, зимски и летен.

Зимскиот семестар се одвива од 15 септември до 31 декември, а летниот семестар од 1 февруари до 15 мај.

Универзитетскиот календар за наредната академска година го донесува Сенатот, најмалку 5 месеци пред завршетокот на тековната академска година и го објавува преку своите гласила (огласна табла, интернет-страница и сл.).

Универзитетскиот календар ги содржи рамковните одредби за почетокот и крајот на студиската година, термините за одржување на наставата, испитите и државните и универзитетските празници.

Врз основа на универзитетскиот календар, наставно-научниот, односно научниот совет на единиците донесува календар за наредната академска година и го објавува преку своите гласила, најмалку 3 месеци пред завршување на тековната студиска година.

Прв циклус на универзитетски студии
Член 223

Првиот циклус на студии се остварува согласно со закон, овој Статут и Правилникот на Универзитетот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на прв и на втор циклус на студии.

Студентите од прв циклус на студии имаат право да ги завршат започнатите студии според условите и студиската програма на која се

запишале, најдолго во времето што е двапати подолго од пропишаното траење на студиите.

Доколку по истекот на рокот од претходниот став студентот не ги заврши студиите, со одлука на единицата на Универзитетот се утврдуваат дополнителните услови и рокот за кој студентот може да ги заврши студиите.

Доколку по истекот на рокот настане измена на студиската програма, студентот може да ги продолжи студиите по изменетата студиска програма врз основа на општ акт на Универзитетот и на единицата.

Доколку по истекот на рокот студиската програма згасне, студентот може стекнатите кредити за одредени предметни програми да ги пренесе на друга студиска програма и да ги продолжи студиите врз основа на општ акт на Универзитетот и на единицата.

Втор циклус на универзитетски студии

Член 224

Вториот циклус на студии се остварува согласно со закон, овој Статут и Правилникот на Универзитетот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на прв и на втор циклус на студии.

Студентите од втор циклус на студии имаат право да ги завршат започнатите студии според условите и студиската програма на која се запишале, најдолго во времето што е двапати подолго од пропишаното траење на студиите.

Доколку по истекот на рокот од претходниот став студентот не ги заврши студиите, со одлука на единицата на Универзитетот се утврдуваат дополнителните услови и рокот за кој студентот може да ги заврши студиите.

Доколку по истекот на рокот настане измена на студиската програма, студентот може да ги продолжи студиите по изменетата студиска програма врз основа на општ акт на Универзитетот и на единицата.

Доколку по истекот на рокот од овој член студиската програма згасне, студентот може стекнатите кредити за одредени предметни програми да ги пренесе на друга студиска програма и да ги продолжи студиите врз основа на општ акт на Универзитетот и на единицата.

Постапка за пријава, оценка и одбрана на стручен, односно магистерски труд, односно изработка и/или изведба на уметничко дело

Член 225

Стручниот труд е самостојна стручна работа со која се систематизираат постојните знаења и се придонесува за решавање на проблеми од практиката.

Магистерскиот труд е резултат на самостојна работа на студентот, со кој се систематизираат постојните научни знаења и се придонесува за нивниот

натамошен развој.

Магистерскиот труд од областа на уметноста може да биде и изложба на уметнички дела, театарска претстава, филм, радио или телевизиска емисија, композиција, концертна или сценска изведба на музичко дело, солистички концерт, а во архитектурата и архитектонски проект.

Член 226

Пријавата за изработување на стручниот, односно магистерскиот труд се поднесува до наставно-научниот, односно научниот совет по претходно дадено позитивно мислење на наставно-научниот колегиум, односно од комисијата за втор циклус, по положувањето на предвидените испити.

Пријавата содржи: наслов на темата, образложение за научната, уметничката и стручната оправданост на темата, план за работа и преглед на литературата.

По предлог на наставно-научниот, односно научниот колегиум, односно комисијата, насловот на темата се определува во рамките на научната област на која се изведуваат магистерските, односно стручните студии, а го потврдува наставно-научниот, односно научниот совет на единицата.

Насловот на темата може да биде предложен и од кандидатот во договор со менторот.

Член 227

Одлука за определување на менторот, по предлог на наставно-научниот колегиум, односно комисијата за втор циклус, донесува наставно-научниот, односно научниот совет.

Менторот се определува од наставно-научните и научните работници од потесната научна, односно уметничка област од која е пријавен трудот.

По образложено барање на кандидатот или менторот, наставно-научниот, односно научниот совет може да донесе одлука за промена на менторот.

Член 228

Насловот на прифатениот магистерски труд се објавува во Билтенот на Универзитетот и на веб-страницата на единицата, на македонски и на англиски јазик.

Член 229

По завршувањето на менторската фаза, односно по изработката на трудот, студентот доставува пет примероци од стручниот, односно магистерскиот труд, со барање да му се формира комисија за одбрана.

По образложен предлог на менторот за завршена менторска фаза, наставнонаучниот, односно научниот совет формира комисија за оценка на стручниот, односно магистерскиот труд од три члена, во рок од 45 дена од денот на доставувањето на трудот.

Комисијата за оценка на стручниот, односно магистерскиот труд е должна да го прегледа трудот и на студентот писмено да му ги достави евентуалните забелешки, во рок од 3 месеци од денот на предавањето на трудот.

Комисијата може да му го врати на кандидатот трудот со забелешките најмногу двапати и да му определи, во рок од најмногу три месеци, да постапи по нив.

Член 230

Студентот брани стручен труд најдоцна во рок од шест месеци од денот на одобрувањето на темата на стручниот труд.

Студентот брани магистерски труд најдоцна во рок од една година од денот на одобрување на темата на магистерскиот труд.

По барање на студентот, единицата на Универзитетот може да одобри продолжување на рокот за одбрана на стручниот, односно магистерскиот труд, за времето додека траеле причините за спреченост за работа на стручниот, односно магистерскиот труд. По истекот на овој рок, студентот губи право да го брани пријавениот стручен, односно магистерски труд.

Член 231

Комисијата изготвува извештај во кој дава оценка и образложение на трудот, најдоцна во рок од 3 месеци од денот на предавањето на трудот.

Извештајот се доставува до наставно-научниот, односно научниот совет на единицата.

По усвојувањето на извештајот, наставно-научниот, односно научниот совет формира комисија за одбрана и го определува денот на одбраната, во рок од 15 дена од прифаќањето на извештајот.

Членовите на комисијата за оценка на магистерскиот, односно стручниот труд можат да бидат и членови на комисијата за одбрана.

Кандидатот писмено се известува за денот на одбраната.

Член 232

Одбраната на трудот е јавна и се објавува на огласната табла на единицата, најмалку 7 дена пред денот на одбраната.

Член 233

По завршувањето на одбраната на трудот, комисијата за одбрана на трудот јавно ја соопштува оценката на одбраната на стручниот, односно магистерскиот труд.

Оценувањето се врши со две описни оценки: го одбранил стручниот, односно магистерскиот труд и не го одбранил стручниот, односно магистерскиот труд.

Член 234

За текот на одбраната се води записник во кој се внесува оценката од член 233. Записникот го потпишуваат членовите на комисијата.

План на студиите

Член 248

Студиите се изведуваат според план за реализација на наставата, кој, во согласност со закон и со правилата на Универзитетот, го донесува единицата на Универзитетот што ја реализира студиската програма.

Со Планот се утврдува:

1. наставен и соработнички кадар што ќе ја реализира наставата на студиската програма;
2. место на изведување на наставата;
3. почеток, крај и временска рамка за изведување на наставата;
4. облици на наставата (предавања, семинари, вежби, консултации, теренска работа, проверка на знаењата и др.);
5. начини на полагање на испитите, испитни рокови и мерила за испитување;
6. попис на литературата за студиите и полагање на испитите;
7. можност за реализација на студиите на странски јазик;
8. можност за изведување на студиите по далечински пат, како и
9. други важни податоци за уредно изведување на студиската програма.

Препорачаната литература за одредени предметни програми и за поедини предмети мора да биде усогласена со обемот и рамките на програмата.

Планот на студиите се објавува пред почетокот на наставата во односната академска година и е достапен за јавноста. Планот се објавува на интернет страницата на Универзитетот односно на соодветната единица.

Доживотно учење

Член 249

Универзитетот организира програми на доживотно учење, користејќи пред сè иновативни методи и инструменти за подучување и учење (користење нови технологии, далечинско учење и сл.) и користејќи ги просторот и опремата на Универзитетот, кои се на располагање во време на дневната и седмичната настава.

Член 250

Доживотното учење ги има следниве цели:

1. стекнување формална универзитетска диплома;
2. добивање потврда за успешно завршување на специфични програми за обука (почетни и континуирани), или
3. надополнување или освежување на компетенциите од одредена област, наменето за поранешни студенти.

Програмите за доживотно учење, кои имаат за цел стекнување формална универзитетска диплома, можат да бидат дел од односните редовни универзитетски програми но не можат да бидат нивна алтернатива.

Системот на оценување на програмите за доживотно учење исто така се базира врз ЕКТС кредити/поени и резултати од учењето.

Претходното учење, формално и неформално, се признава од страна на Универзитетот и на овие студенти им се доделуваат соодветен број ЕКТС

кредити, кои ќе им послужат или како основа за упис на универзитетска програма (редовна или доживотна), или како елемент во рамките на овие програми.

Детални инструкции, критериуми, стандарди и процедури за програмите за доживотно учење се уредуваат со акт на Сенатот.